

Acquisitiebeleidsplan
particuliere historische archieven
en collecties gemeente Nieuwegein
1 juli 2021

ACQUISITIEBELEIDSPLAN
PARTICULIERE HISTORISCHE ARCHIEVEN EN
COLLECTIES
GEMEENTE NIEUWEGEIN

Nieuwegein, 1 juli 2021

INHOUDSOPGAVE

ORGANISATORISCHE INFORMATIE	2
MANAGEMENTINFORMATIE	3
1. KADERS EN UITGANGSPUNTEN	4
2. ACQUISITIE ALS WAARDERINGSINSTRUMENT	6
3. DE BLIK VERRUIMD	7
4. TERUGBLIK ACQUISITIE NIEUWEGEIN	11
5. RANDVOORWAARDEN	14
6. ACQUISITIEPROFIEL NIEUWEGEIN	17
BIJLAGE I	20
OVERZICHT PARTICULIERE ARCHIEVEN SAMENGESTELD UIT DE 'COLLECTIE NIEUWEGEIN'	20
BIJLAGE II	21
CATEGORIAAL OVERZICHT PARTICULIERE ARCHIEVEN UIT DE 'COLLECTIE NIEUWEGEIN'	21
BIJLAGE III	22
FUNCTIEAANDUIDING BEHEERDERS GEMEENTELIJKE ARCHIEFBEWAAARPLAATS NIEUWEGEIN 1971-2021	22
LITERATUUR	23
LINKS	23

ORGANISATORISCHE INFORMATIE

overheidsorganisatie	Gemeente Nieuwegein
officiële naam document	Acquisitiebeleidsplan particuliere historische archieven en collecties, gemeente Nieuwegein
citeertitel	Acquisitiebeleidsplan particuliere Nieuwegein
ambtelijk vastgesteld door	Strategisch Informatieoverleg (SIO)
onderwerp	acquisitie historische archieven & collecties
eigen onderwerp	selectie- en waarderingsproces

datum inwerking-treding	terugwerkende kracht tot en met	datum uitwerking-treding	betreft	datum vaststelling	kenmerk voorstel
01-07-2021	n.v.t.	n.v.t.	nieuw beleid	20-04-2021	acquisitie

BOVENLIGGENDE DOCUMENTEN

- Informatieverordening gemeente Nieuwegein 2015
- Besluit Informatiebeheer raadsorganen gemeente Nieuwegein 2015
- Besluit Informatiebeheer burgemeester gemeente Nieuwegein 2015
- Besluit Informatiebeheer college van B&W gemeente Nieuwegein 2015
- Mandaatregeling (2019), mandaatregister nr. 196 mandaat + volmacht gemeentearchivaris
- Gemeentelijke selectielijst van 18 februari 2020, Staatscourant nr. 11143 van 26 februari 2020
- Hotspotmonitor gemeente Nieuwegein 2017-2021

GERELATEERDE DOCUMENTEN

- Erfgoedvisie Nieuwegein 2019-2024 "Verbinden met verhalen" (12-02-2019/055)

VERSIEBEHEER

versie	datum	(re)actie	door
0.1	15-10-2020	Aanbieding	Jacques Lemmink
0.2	23-03-2021	Advisering door gemeentearchivaris in TIO	Kaj van Vliet
0.3	31-03-2021	Bespreking met portefeuillehouder in poho-overleg	Frans Backhuijs
0.4	20-04-2021	Ambtelijke vaststelling in het SIO	et.al.
0.5	14-06-2021	Kennisgeving	Directie Team
1.0	29-06-2021	Bestuurlijke vaststelling	College B&W

LEESWIJZER

- Managementinformatie
Samenvatting
- Kaders en uitgangspunten
waarbinnen het college van B&W opereert
- Acquisitie als waarderingsinstrument
definitie, verantwoordelijkheden, vormen van acquisitie
- De blik verruimd
wijziging van landelijk selectiebeleid
- terugblik acquisitie particuliere historische archieven

- Randvoorwaarden
- Acquisitieprofiel gemeente Nieuwegein bepalingen toetsen
- bijlagen; overzichten
- literatuur, links

"6 juli 2017 was een belangrijke datum voor iedereen die nauw betrokken was bij het vaststellen van de nieuwe selectielijst voor gemeenten en (inter)gemeentelijke organen. Die dag werd de selectielijst gepubliceerd in de Staatscourant en trad deze officieel in werking. Dit betekende een nieuwe selectiemethodiek die moest aansluiten bij de voortgaande digitalisering van informatie. Met de selectielijst kwam ook de verplichting voor gemeenten om nieuwe instrumenten in te voeren: de hotspotmonitor en het Strategisch Informatie-overleg."¹

MANAGEMENTINFORMATIE

Het 'Acquisitiebeleidsplan particuliere historische archieven en collecties, gemeente Nieuwegein' wordt ambtelijk vastgesteld in het Strategisch Informatieoverleg (SIO) en vervolgens doorgeleid naar het College van B&W voor bestuurlijk vaststelling.

Met de inwerkingtreding van het nieuwe selectie- en waarderingsproces (2017) wordt selectie niet meer gezien in begrippen als 'bewaring' en 'vernietiging', maar als 'acquisitie' van waardevolle archieven van zowel de overheid als van waardevolle particuliere archieven. Door de inzet van acquisitie als waarderingsinstrument, wordt de mogelijkheid gecreëerd een representatieve archiefcollectie Nieuwegein op te bouwen.

Voor overheidsarchieven, ongeacht hun uiterlijke vorm, bestaat met betrekking tot het behoud en beschikbaarstelling een archiefwettelijke zorgtaak. Voor particuliere archieven, ongeacht hun uiterlijke vorm, bestaat *geen* archiefwettelijke zorgtaak.

Ten behoeve van een evenwichtige bestudering van de lokale geschiedenis in al haar facetten, wordt de toegevoegde waarde van niet-overheidsarchieven op landelijk en lokaal niveau ten volle erkend. Voor acquisitie van particuliere archieven bestaan echter geen (landelijke) richtlijnen, laat staan wet- en/of regelgeving.

Vandaar dat onder verwijzing naar art. 8, lid 1-3 in de HUA DVO 2021-2025 in het 'Acquisitiebeleidsplan Nieuwegein' in het zogeheten 'acquisitieprofiel Nieuwegein' uitgangspunten, randvoorwaarden en criteria zijn opgenomen waaraan particuliere archieven dienen te voldoen, als ze worden aangeboden of verworven voor de 'Collectie Nieuwegein'.

Het 'Acquisitiebeleidsplan Nieuwegein', het eerste in zijn soort, treedt in werking op 1 juli 2021, op de dag dat het vijftigjarig bestaan van de gemeente Nieuwegein wordt gevierd.

¹ <https://www.vhic.nl/de-hotspotmonitor-in-2018/>

1. KADERS EN UITGANGSPUNTEN

'Selectie kan niet meer worden gezien in termen van bewaring en vernietiging, maar in termen van acquisitie van waardevolle archieven'.²

Het college van B&W van de gemeente Nieuwegein

- Stelt zich als zorgdrager van de historische archieven en collecties van de gemeente Nieuwegein ten doel uitvoering te geven aan de archiefwettelijke zorgtaak met betrekking tot het behoud en de beschikbaarstelling van overheidsarchieven ongeacht hun uiterlijke vorm.
- Stelt zich als zorgdrager van de historische archieven en collecties van de gemeente Nieuwegein ten doel uitvoering te geven aan de **boven**wettelijke zorgtaak met betrekking tot het behoud en de beschikbaarstelling van particuliere archieven ongeacht hun uiterlijke vorm.
- Is zich bewust van de toegevoegde waarde van niet-overheidsarchieven ten behoeve van een evenwichtige bestudering van de lokale geschiedenis in al haar facetten, als onderdeel van het cultuurhistorisch erfgoed van Nieuwegein.
- Hanteert het nieuwe selectie- en waarderingsproces (2017/20), waardoor selectie niet meer wordt gezien in termen van bewaring en vernietiging, maar in termen van acquisitie van waardevolle archieven van de overheid en waardevolle particuliere archieven om zo te komen tot de opbouw van een representatieve 'Collectie Nieuwegein'.
- Zorgt ervoor dat beide categorieën onder eenzelfde beheersregime worden samengebracht in de historische 'Collectie Nieuwegein'.
- Besloot op 15 december 2009 *Het Utrechts Archief (HUA)* aan te wijzen als archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein met ingang van 1 januari 2011.
- Wees op 22 november 2010 de gemeentearchivaris van de stad Utrecht aan als archivaris van de gemeente Nieuwegein met ingang van 1 januari 2011.³
- Ging op 26-10-2020 een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) aan voor de periode 2021-2025 met de Gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief.⁴

² K.J.P.F.M. Juergens, A.C.V.M. Bongenaar, M.C. Windhorst, 'Gewaardeerd Verleden, Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven' (Rapport van de Commissie Waardering en Selectie van het Nationaal Archief, september 2007), p. 6.

³ Op 1 januari 2019 trad de provincie Utrecht toe tot de Gemeenschappelijke Regeling 'Het Utrechts Archief' (1998). Vanaf dat moment wordt door het Rijk, provincie en gemeente Utrecht nauwer samengewerkt om provinciaal, cultureel erfgoed te verwerven, bewaren en toegankelijk te maken.

⁴ Dienstverleningsovereenkomst Informatiebeheer gemeente Nieuwegein - Het Utrechts Archief 2021-2025 (Utrecht, 26 oktober 2020) aansluitend op de Dienstverleningsovereenkomst Archiefbeheer gemeente Nieuwegein (Utrecht, 22 november 2010). Op 1 januari 2019 trad de provincie Utrecht toe tot de Gemeenschappelijke regeling 'Het Utrechts Archief' (1998). Vanaf dat moment wordt door het Rijk, provincie en gemeente Utrecht nauwer samengewerkt om provinciaal, cultureel erfgoed te bewaren en toegankelijk te maken.

- Geeft via *Het Utrechts Archief* uitvoering aan de Archiefwet (1995),⁵ en beschouwt HUA als het Nieuwegeins historisch kennis- en informatiecentrum voor de opbouw en het beheer
- Van een zo breed mogelijke collectie historische bronnen op het gebied van de lokale geschiedenis en deze op een proactieve wijze dienstbaar te maken voor een zo breed mogelijk publiek.
- Stelt onder verwijzing naar de DVO art. 8 lid 1-3 de criteria vast waaraan particuliere archieven dienen te voldoen, als ze worden aangeboden of verworven om te worden opgenomen in de 'Collectie Nieuwegein', onder verwijzing naar de eveneens door het college van B&W vastgestelde vigerende 'Hotspotmonitor van de gemeente Nieuwegein' en het vigerend 'Acquisitieplan particuliere historische archieven en collecties gemeente Nieuwegein'.
- Belegt proactieve acquisitie en beheer van particuliere archieven in handen van de gemeentearchivaris van Nieuwegein.⁶
- Besluit op voorspraak van de gemeentearchivaris van Nieuwegein over de mogelijke wijze van subsidiering ten behoeve van de eventuele noodzakelijke bewerking van particuliere archieven op basis van een nog te ontwikkelen cultuurbeleidsplan (voorzien 2022).

⁵ De Archiefwet (1995) biedt ook de mogelijkheid aan gemeenten door middel van een overeenkomst archief van instellingen, verenigingen en particulieren in haar archiefbewaarplaats op te nemen. Dit archief wordt dan voor de Archiefwet gelijkgesteld met het gemeentelijk archief. De wetgever heeft dit gedaan met het oog op het historisch belang van bepaalde particuliere stukken voor de gemeenschap. Alléén overheidsarchief geeft altijd een éénzijdig beeld van de historie. Wanneer men alle facetten van het verleden wil kennen, dan kan dit niet zonder de neerslag van het handelen van de burger.

⁶ De gemeenschappelijke regeling (GR) 'Het Utrechts Archief' beschikt over een eigen acquisitiebeleidsplan voor de deelnemende partijen aan de GR. Daarmee bevestigt HUA sinds jaar en dag de traditie van het verwerven van particuliere archieven. Zie: R. Keijser, 'De acquisitie van particuliere archieven in 2011-2012 en aanbevelingen voor de beleidsperiode 2013-2016' (HUA, 2010).

2. ACQUISITIE ALS WAARDERINGSINSTRUMENT

Onder acquisitie van archieven wordt veelal verstaan de verwerving van archieven van particuliere archiefvormers. Voor acquisitie van particuliere archieven bestaan geen (landelijke) richtlijnen, laat staan wet- en/of regelgeving, met uitzondering dat het openbaar archiefwezen het is toegestaan particuliere archieven te verwerven. Ongeacht hun uiterlijke vorm valt hierbij allereerst te denken aan traditionele particuliere archieven zoals archiefcollecties, dagboeken, foto's en brieven.

Een toekomstige extra uitdaging zal zijn de acquisitie van met name waar het digitaal geboren (*digital born*) archiefmateriaal.⁷ Digitale particuliere archieven, uitingen op sociale media, interactieve websites als *Twitter* en *Facebook* etc. komen steeds meer in aanmerking voor acquisitie. De uitdaging ligt vooral in het belang dat te bewaren bestanden al in een vroeg stadium op een duurzame manier moet worden opgeslagen: in een goed bestandsformaat, voorzien van een begrijpelijke bestandsnaam of tags, onderverdeeld in een map, geback-up't etc.⁸ Het Utrechts Archief stelt een handreiking digitaal archiveren gericht op particulieren in het vooruitzicht.⁹

Het is aan de verantwoordelijke bestuurders, die beleidskaders vaststellen waarbinnen de archiefinstelling werkt, om te bepalen welke archieven relevant zijn om te worden opgenomen in de 'Collectie Nieuwegein'. Overwegingen van inhoudelijke, maar ook van financiële aard spelen als vanzelfsprekend een rol. Het gaat hier dus enkel om archieven, die niet afkomstig zijn van instellingen of personen die gehouden zijn aan de Archiefwet 1995.¹⁰

Binnen het begrip acquisitie valt een onderscheid te maken tussen *actieve* en *passieve* acquisitie. Onder actieve acquisitie wordt verstaan: het vervaardigen van een overzicht van aanwezige particuliere archieven in beheer bij de archiefinstelling, het formuleren van kaders waarbinnen acquisitie van archieven wenselijk en mogelijk wordt, het actief 'opsporen' van archieven, het benaderen en enthousiasmeren van particuliere archiefvormers en het bevorderen en begeleiden van de formele overdracht van archieven. Onder passieve acquisitie wordt verstaan: bekendheid geven aan de mogelijkheden particuliere archieven bij de archiefinstelling onder te brengen, daarvoor de selectiecriteria, voorwaarden en wijze van overdracht te publiceren.

⁷ zie onder andere: <https://www.hva.nl/create-it/gedeelde-content/projecten/projecten-digital-archiving-compliance/onderzoeksproject-archief2020.html>. Momenteel voorziet het vigerende DVO 2021-2025 nog niet in borging van digitale archieven. Recentelijk verscheen de 'Nationale Strategie Digital Erfgoed 2021-2024' (Uitgave van het Netwerk Digitaal Erfgoed en het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, maart 2021).

⁸ Keijser, acquisitiebeleid, p. 22 'Vragenlijst ten behoeve van het zelf op orde brengen van uw digitale archief, en/of ten behoeve van een adviesgesprek over uw digitale archiefbeheer, 'Richtlijnen bij de overdracht van digitaal particulier archief, 'Digitaal archiveren voor particulieren', in: <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/archiefzorg-0/digitale-archivering/>

⁹ Zie als voorbeeld: Stadsarchief Amsterdam, 'Handleiding digitaal archiveren voor particulieren 3.0' (Amsterdam 2018) CC BY-NC-SA 4.0 gelicenseerd. cfr. <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/archiefzorg-0/digitale-archivering/>

¹⁰ Onder een archief wordt verstaan: geheel van (digitale) archiefbescheiden, ontvangen of opgemaakt door een persoon, groep personen of organisatie. Verwerving van overheidsarchieven is in zekere zin ook acquisitie. Aangezien de overbrenging van overheidsarchieven een wettelijke taak betreft, is in dat geval het hanteren van de term 'acquisitie' ongebruikelijk.

3. DE BLIK VERRUIMD

Onder cultureel erfgoed wordt in Nieuwegein verstaan relicten uit het verleden, die zichtbaar of onzichtbaar aanwezig zijn in het heden.¹¹ Dat kunnen voorwerpen zijn in musea, archeologische vondsten, (digitale en papieren) archieven, monumenten, ensembles, historische structuren en landschappen. Maar ook de daaraan verbonden gebruiken, verhalen en gewoonten vormen onderdeel van het cultureel erfgoed van Nieuwegein. Zo wordt onderscheid gemaakt tussen het materieel (tastbaar) en immaterieel (niet tastbaar) cultureel erfgoed. Het erfgoed maakt ons bewust van onze cultuur en geschiedenis. Daarom is het ook belangrijk dat er veel van wordt behouden.¹² Onder invloed van toenemende privatisering en verzelfstandiging van (semi-)publieke erfgoedinstellingen door een terugtrekkende overheid pleitte de *Raad van Cultuur* (2005) ervoor dat de overheid voor de zorg van particuliere archieven - integraal onderdeel van het cultureel erfgoed - faciliterend en voorwaarden scheppend zou optreden. De Raad adviseerde dan ook het selectie- en waarderingsproces van archieven van de overheid te laten plaatsvinden in correlatie met de acquisitie van waardevolle particuliere archieven om zo een representatieve collectie op te bouwen. De primaire verantwoordelijkheid voor zaken met een erfgoedkarakter bleef wel bij de eigenaren liggen. Particuliere archieven vallen immers niet onder de Archiefwet (1995). Er bestaat geen wettelijke verplichting om ze te bewaren. Zij zijn in juridisch opzicht vogelvrij!¹³

¹¹ "Verbinden met verhalen' Erfgoedvisie Nieuwegein 2019-2024' (Nieuwegein, 12 februari 2019-055) bevat de ambities voor het Nieuwegeinse erfgoed voor de komende vijf jaar, gericht op de belangrijkste erfgoedthema's van Nieuwegein, bijlage II Achtergrond erfgoedbeleid, p.24.

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/erfgoed/vraag-en-antwoord/wat-is-cultureel-erfgoed>

¹³ Raad voor Cultuur, 'Het tekort van het teveel, over de rijksverantwoordelijkheid voor cultureel erfgoed. Advies Erfgoedselectiebeleid' (2 dln; september 2005), i.h.b. p. 30-33; https://www.boekman.nl/wp-content/uploads/attachments/110_achtergrondnotitie_knaw-boekmandebat_het_culturele_geheugen_van_nl_def.pdf; cfr. het essay R. Knoop, M. Stikker, M. de Niet, 'De droom van bewaren: archiveren en erfgoed. Relativering, ongemak en vooruitblik', in: *Boekman. Trends in kunst en cultuur* 29(2017) nr 110, p. 54-57. (https://www.reinwardt.ahk.nl/media/rwa/docs/Lectoraat/De_droom_van_bewaren_BM110.pdf); Evenwel, zodra een particulier archief wordt overdragen aan een archiefbewaarplaats van de overheid, gelden voor dat archief/die verzameling wel de bepalingen van de Archiefwet.

Twee jaar later werd opnieuw gepleit voor de gelijkwaardige behandeling van particuliere en overheidsarchieven.¹⁴ Op basis van het rapport 'Gewaardeerd Verleden' (2007) werd een ruimere, integrale selectiedoelstelling voor analoge én digitale archieven geformuleerd: "Waardering, selectie en acquisitie van archieven heeft tot doel het bijeenbrengen en veiligstellen van bronnen die het voor individuen, organisaties en maatschappelijke groeperingen mogelijk maken hun geschiedenis te ontdekken en het verleden van staat en samenleving (en hun interactie) te reconstrueren".¹⁵ Het gevolg hiervan was dat archieven veilig gesteld dienden te worden die:

1. representatief zijn voor hetgeen in de samenleving is vastgelegd.
2. representatief zijn voor de activiteiten van de leden (personen en organisaties) van een samenleving.
3. door waarnemers als belangrijk, bijzonder of uniek worden beschouwd omdat ze de belangrijke, bijzondere en unieke maatschappelijke ontwikkelingen, personen en organisaties in een bepaalde periode weerspiegelen.

¹⁴ Juergens, Bongenaar, Windhorst, "a.w.", p. 7, 20, 36. "Gewaardeerd Verleden" werd geschreven met het oog op de archiefproblematiek bij het rijk, maar zijn visie en methodiek zijn ook van toepassing op gemeentelijk en provinciaal niveau.

¹⁵ Staatssecretaris IC&W aan Tweede Kamer, 17 december 2010, "Bijlage Waarderen en selecteren van archieven in het informatietijdperk" (NA/10/6.639).

Het uitgangspunt hierbij is dat de blik moet worden verbreed op de maatschappij en op de interactie tussen overheid en burger. Nieuwe methoden van waarderen en selecteren hebben dan ook tot doel het bijeenbrengen en veiligstellen van bronnen die het individuen, organisaties en maatschappelijke instellingen mogelijk maken hun geschiedenis te ontdekken en te reconstrueren. De keuze voor verbreding van selectiedoelstellingen heeft grote consequenties. Bestaande methodieken van waardering en selectie waren enkel ontwikkeld voor overheidsarchieven en in essentie gericht op vernietigen van archieven. Er dient nu sprake te zijn van een bewuste, samenhangende waardering, selectie en acquisitie van (digitale) overheidsarchieven én van particuliere archieven.¹⁶ Om hieraan gevolg te geven, werd tijdens het ontwikkelen van een actuele selectielijst een nieuw selectie-instrumentarium gehanteerd dat bestaat uit drie analyses, die fungeren als onderliggende documenten voor de nieuwe gemeentelijke Selectielijst van archiefbescheiden van (inter)gemeentelijke organen (2017):¹⁷

1. systeemanalyse

De systeemanalyse identificeert aan de basis de informatie over het functioneren van de overheid en is het fundament onder de twee andere instrumenten, om de meest wezenlijke activiteiten van de organisatie te kunnen reconstrueren.¹⁸

2. risicoanalyse

De risicoanalyse dient het belang van bedrijfsvoering en bepaalt de waarde van informatie vanuit het perspectief van de archiefvormer en de recht- en bewijszoekende burger. De uitkomst bepaalt hoe lang archiefbescheiden bewaard moeten worden. De analyse brengt het risicoverloop in beeld.¹⁹

3. trendanalyse

De (lokale) trendanalyse brengt maatschappelijke relevante ontwikkelingen in kaart. Het gaat daarbij om trends en *hotspots*, die specifiek zijn voor een bepaald maatschappelijk domein. Een lokale trendanalyse is een instrument om lokaal een selectiebesluit te nemen.²⁰

¹⁶ 'Gewaardeerd Verleden', p. 38

¹⁷ De drie analyses vormen, samen met een onderzoek naar de samenhang tussen de selectielijst en de zaaktypencatalogus, het basismateriaal voor het opstellen van de nieuwe selectielijst. De VNG stelde de nieuwe Selectielijst 2017 op basis van de door de minister van OCW in 2011 vastgestelde selectiemethodiek. Selectielijst voor archiefbescheiden van gemeentelijke en intergemeentelijke organen opgemaakt of ontvangen vanaf 1 januari 2020. Vastgesteld Staatscourant 26 februari 2020, nr. 11143. De Selectielijst 23 juni 2017 (Stcrt. 2017, 38013) wordt afgesloten per 31 december 2019.

¹⁸ M.J.W. van Twist, N.M.H. Chin-A-Fat, D. Bressers, 'Bewaren hoe het was, volgens de principes van hoe het wordt. Systeemanalyse in verband met de selectielijst van gemeentelijke archiefbescheiden' ([Den Haag], 2014).

¹⁹ A.L.M. van Heijst, R.B. Kaptein, A. J. Versteeg, 'Rapport Methodiek Risicoanalyse' (VHIC BV; 1.5, [Rijswijk], 31-12-2014).

²⁰ Bijvoorbeeld: R. te Slaa, H.A. Hokke, 'Rapport prospectieve trendanalyse VNG 2010-2020' ([Den Haag], juli 2014); idem, 'Handreiking Lokale Trendanalyse' (versie 1.0; [Den Haag], juli 2014).

Oorspronkelijk vormde de prospectieve *trendanalyse* het uitgangspunt voor acquisitie van particuliere archieven. Deze analyse bleek in de praktijk te generiek en te grofmazig. In *Belangen in balans* (2015) werd de trendanalyse dan ook vervangen door een nieuw fenomeen, de 'hotspotmonitor'.²¹ Om te voorzien in fijnmaziger en specifiekere verwerving van particuliere archieven werd de lokale hotspotmonitor praktischer bevonden voor het digitale tijdperk dan een trendanalyse, die ontwikkelingen pas achteraf in kaart brengt.²² In de hotspotmonitor wordt blijvend te bewaren informatie geduid en vormt de basis van de herziene methodiek en instrumentarium van waardering, selectie en acquisitie. De Nieuwegeinse hotspotmonitor beïnvloedt het Nieuwegeins acquisitiebeleid.²³ Vandaar dat ze samen worden aangeboden. De opdrachtgever voor het opstellen van de Nieuwegeinse hotspotmonitor is eveneens het *Strategisch Informatie Overleg (SIO)*; de uitvoering ervan werd belegd in het *Tactisch Informatieoverleg (TIO)*.²⁴ Het acquisitieplan en de hotspotmonitor worden ambtelijk vastgesteld door het SIO, waarna beide bestuurlijk worden vastgesteld door het college van B&W van Nieuwegein.

²¹ Het fenomeen hotspotmonitor werd door het *Nationaal Archief* in 2015 geïntroduceerd in het rapport 'Belangen in Balans Handreiking voor waardering en selectie in de digitale tijd' (Den Haag, maart 2015, versie 1.0), p. 11 waarin de doelstellingen van het rapport 'Gewaardeerd Verleden' (2007) werden uitgewerkt.

²² In geval van digitale particuliere archieven dient er immers in een vroeg stadium te worden geacquireerd om verlies van historisch relevante informatie te voorkomen.

²³ Slaa, Hokke, "Handreiking Lokale Trendanalyse", p. 2, 2.

²⁴ SIO 6 mei 2019, agendapunt 5c; TIO 16 juli 2019, agendapunt 3c.

4. TERUGBLIK ACQUISITIE NIEUWEGEIN

Naast overheidsarchieven zijn ook bedrijfs- en familiearchieven, archieven van kerkelijke instellingen en scholen, van particuliere instellingen en van individuele personen van belang voor de bestudering van de geschiedenis van Nieuwegein. Deze archieven en collecties zijn een onmisbare aanvulling op gemeentelijke (overheids)archieven. In onderlinge samenhang documenteren beide categorieën de Nieuwegeinse samenleving in haar veelzijdigheid en gelaagdheid en bieden een aanvullend of alternatief verhaal over de stad en haar inwoners.

Om te kunnen bepalen welke particuliere archieven in aanmerking komen voor acquisitie is het zaak eerst de aard en omvang te inventariseren van de Nieuwegeinse particuliere archieven, die reeds deel uitmaken van de 'Collectie Nieuwegein' en worden beheerd in *Het Utrechts Archief*. Om een goed beeld te krijgen, wordt geen onderscheid gemaakt tussen archieven die behoren tot de gemeentelijke collectie en particuliere archieven, die namens de particuliere archiefvormer als onderdeel van de 'Collectie Nieuwegein' worden beheerd door *HUA*.

Met de vaststelling van de 'Beleidsnota Cultuurbehoud' (12-12-1996) werd het Gemeentearchief door de gemeenteraad van het vijftientigjarige Nieuwegein gepositioneerd als hét historisch kenniscentrum voor de gemeente Nieuwegein.²⁵ Gesteund door deze beleidsdoelstelling werd het voor de pas aangetreden gemeentearchivaris voor het eerst mogelijk een beredeneerde acquisitie mogelijk te maken waardoor de beschikbaarstelling van overheidsarchieven kon worden gecombineerd met die van geacquireerde particuliere archieven. De daad bij het woord voegend werden eind 1997 door het Gemeentearchief de eerste particuliere archieven in beheer verworven, spoedig gevolgd door particulier beeldmateriaal, losse aanwinsten en documentatie (zie bijlage I).²⁶

Privaatrechtelijke archieven blijven vaak behouden omdat de eigenaar zelf waarde hecht aan zijn archief. Gemeentelijke archiefdiensten nemen van oudsher archieven van personen, bedrijven, kerken, verenigingen etc. op. Daardoor kan er bij lokale archiefinstellingen sprake zijn van een evenwichtiger samenstelling en harmonieuzere verhouding overheid-particulier. De openbare archiefdienst kan een betere kijk hebben op interessante archiefvormers hetgeen kan leiden tot overdracht of inbewaringstelling van een archief. Acquisitie van particulier archief is echter altijd afhankelijk van de welwillendheid van de particuliere eigenaar. Hoe groot de cultuurhistorische waarde van particulier archieven ook moge zijn, er bestaat geen wettelijke verplichting voor de eigena(a)r(esse) van een archief te zorgen en het over te dragen aan een archiefinstelling.²⁷

²⁵ 'Beleidsnota Cultuurbehoud', vastgesteld door de gemeenteraad van Nieuwegein op 12 december 1996-278.

²⁶ Jaarverslag Gemeentearchief 1997, p. 8-9; idem 1998, p. 10.

²⁷ Ontleend aan: Juergens, Bongenaar, Windhorst, 'Gewaardeerd Verleden', p. 28

Gemeten naar het *aantal* particuliere archieven bestaat de hoofdmoot van de 'Collectie Nieuwegein' uit de onderwerpen: sport, onderwijs, religieuze aangelegenheden, sociale instellingen; de middenmoot betreft de onderwerpen politiek, cultuur, bedrijven, economie, volksgezondheid, veiligheid en 'regionaal'; de onderwerpen techniek, (individuele) personen en 'losse aanwinsten' zijn ondervetegenwoordigd (zie: bijlage II). De hoofdmoot van de *fysieke omvang* (in m¹) van particuliere archieven bestaat uit de onderwerpen religieuze aangelegenheden, bijna ex aequo gevolgd door 'regionaal', op afstand gevolgd door de onderwerpen bedrijven, sport, onderwijs en sociale instellingen; de resterende onderwerpen zijn duidelijk ondervetegenwoordigd.

Op basis van het overzicht (zie: bijlage I) is de conclusie gerechtvaardigd dat gedurende het vijftigjarig bestaan Nieuwegein de praktijk van de passieve acquisitie de ongeschreven norm is geweest. Er heeft sinds 1997 geen systematische actieve verwerving van archieven plaatsgevonden. Weliswaar werd in dat jaar een beleidsplan 'acquisitie' aangekondigd,²⁸ maar daarvan werd afgezien in verband met de voorziene verhuizing van het gemeentelijke apparaat naar het Meandergebouw. Aangezien het tijdelijk gemeentehuis aan de Martinbaan niet beschikte over een archiefbewaarplaats werd *Het Utrechts Archief* aangewezen als tijdelijke archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein. De gemeentearchivaris, die op 1 februari 2001 Nieuwegein verliet, verbond het te ontwikkelen acquisitiebeleid - al dan niet terecht - aan de toekomstige huisvestingsmogelijkheden. Acquisitie vond voorlopig in zeer beperkte mate plaats. Desalniettemin werd er in het jaar 2000 nog 3 m¹ particulier archief in bewaring gegeven.²⁹

In 2010 ging de gemeente Nieuwegein een dienstverleningsovereenkomst (DVO) aan met *Het Utrechts Archief* onder andere inzake het beheer van de overgebrachte archieven. Deze DVO liep eind 2020 af, maar is inmiddels in gewijzigde vorm gecontinueerd tot eind 2025. Ingegeven door de opdracht, expliciet verwoord in het DVO 2011-2021, werd er in het afgelopen decennium geen acquisitiebeleid ontwikkeld en bleef de ingesleten praktijk van passieve acquisitie gehandhaafd. Verwerving van particuliere archieven ving veelal aan 'aan de poort' - letterlijk aan de balie van de Bedrijfsvoering - van de gemeente Nieuwegein.

28 Jaarverslag Gemeentearchief Nieuwegein 1997, § 3. Beleidsvoornemens, p. 13.

29 Op voorstel van B&W zou de Gemeenteraad pas bij Besluit (29-06-2000) en met ingang van 12 juli 2000 *Het Utrechts Archief* aanwijzen als tijdelijke huisvesting van de gemeentelijke archiefbewaarplaats van Nieuwegein, met 131,4 m¹ archieven "voor de duur van de tijdelijke huisvesting in het Meandergebouw." Op 1 augustus werd aldaar het Infocentrum geopend, in: Jaarverslag Gemeentearchief Nieuwegein 2000, p. 6-7; zie voor aankondigingen van de verhuizing in 1999, in: Jaarverslag Gemeentearchief Nieuwegein 1998, § 5. Beleidsvoornemens, p. 17; Jaarverslag Gemeentearchief Nieuwegein 2000, p. 8.

Enkel werd via de website van *Het Utrecht Archief* in algemene zin opgeroepen 'archief' over stad en provincie Utrecht over te dragen. Vooruitlopend op gemeentelijke kaders voor acquisitie van particuliere archieven zoals vastgelegd in het 'DVO Nieuwegein-HUA 2021-2025', art 8, lid 3 werd naar aanleiding van de heersende coronacrisis reeds in het najaar van 2020 een specifiek op Nieuwegein gerichte oproep gedaan.³⁰ Met ingang van 1 juli 2021 zal verwerving van Nieuwegeinse particuliere archieven kunnen plaatsvinden op basis van onderhavig acquisitiebeleidsplan.

Van een Nieuwegeins acquisitiebeleid is dus nimmer sprake geweest. Het potentieel, particulier historisch materiaal in Nieuwegein is nooit door een archiefbeheerder (zie: bijlage III) geïnteriseerd. In de afgelopen 50 jaar zijn amper proactieve keuzes gemaakt. Ook de huidige beheerder van de gemeentelijke archiefbewaarplaats stelde zich op als ontvanger van particuliere archieven die hem – via de Bedrijfsvoering – op basis van de vigerende gemeentelijke mandaatregeling onder het mandaat én volmacht van het college van B&W werden aangeboden door diverse maatschappelijke organisaties, bedrijven, handelsverenigingen of particulieren.

³⁰ <https://hetutrechtsarchief.nl/over-ons/archief-overdragen>; 'Oproep [van Chantal Keijsper, directeur van Het Utrechts Archief]: draag ook bij aan de collectie over de Utrechtse Corona-periode', in: *Cronyck de Geyn* 42 (2020) 4, p, 19.

5. RANDVOORWAARDEN

5.1 introductie

In het streven een zo divers aanbod van historisch bronnenmateriaal te borgen als weerspiegeling van de Nieuwegeinse samenleving, is een acquisitieprofiel/beleidsplan noodzakelijk. Daarin worden criteria opgenomen waaraan particuliere archieven dienen te voldoen, als ze worden aangeboden of verworven om te worden opgenomen in de 'Collectie Nieuwegein'. Niet alles kan worden bewaard en dat hoeft gelukkig ook niet. Om de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van met name digitaal geboren archief te kunnen waarborgen, moeten keuzes in een steeds vroeger stadium worden gemaakt. De uitgangspunten en methodiek die de gemeente Nieuwegein bij het verzamelen van particulier archiefmateriaal hanteert, zijn vastgelegd in een acquisitieprofiel. Met het onderhavige acquisitieplan Nieuwegein wordt een groeiend aantal (gemeentelijke) acquisitieplannen gevolgd, waarin prioriteiten worden gehanteerd voor de opbouw en uitbreiding van een representatieve archiefcollectie voor de Nieuwegeinse samenleving.³¹

5.2 uitgangspunten

- De geschiedenis van Nieuwegein is collectief bezit, wordt door iedereen geschreven en beleefd.
- Op basis van de DVO 2021-2025 wordt actief geworven om zodoende cultureel-historisch (mogelijk) waardevolle archieven ongeacht de uiterlijke vorm in een vroegtijdig stadium in beeld te krijgen. Naar verwachting zal dit in de toekomst vooral gaan gelden voor *digital born* documenten.³²
- De gemeentelijke archiefbewaarplaats bouwt als historisch kenniscentrum op basis van art. 8 'DVO Nieuwegein-HUA 2021-2025', een evenwichtige, herkenbare en raadpleegbare historische collectie op.
- Op basis van het acquisitieprofiel worden gerichte acquisitieplannen opgesteld.
- Acquisitie vindt eveneens plaats op basis van maatschappelijke trends en (incidentele) gebeurtenissen, de zogeheten *hotspots*.³³
- Het acquisitieprofiel dient te worden gezien als een groeiemodel. Door voortgang in de maatschappelijke ontwikkelingen in de gemeente Nieuwegein dienen de criteria na verloop van tijd bijgesteld te worden. Door wijzigingen van de in de bijlage opgenomen indicatoren van representativiteit hoeft niet steeds het acquisitieprofiel te worden vastgesteld.
- De gemeentelijke archiefbewaarplaats beheert en behoudt Nieuwegeinse historische archieven en collecties, maar is voor het duurzaam maken en houden sterk afhankelijk van de archiefvormers.
- De gemeentelijke archiefbewaarplaats spant zich in om via bewustmaking, advisering en facilitering organisaties, groepen en personen te ondersteunen in het beheer van hun (digitale) archieven.
- Samenwerking en afstemming met andere Nieuwegeinse erfgoedinstellingen is van grote betekenis bij waardering en selectie van blijvend te bewaren archieven.

³¹ Juergens, Bongenaar, Windhorst, 'Gewaardeerd Verleden', p. 20.

³² Zo kregen potentiële archiefvormers van digitaal archief in Amsterdam een handreiking gepresenteerd: <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/archiefzorg-0/digitale-archivering/>

³³ De Hotspotmonitor gemeente Nieuwegein 2017-2021 werd eveneens vastgesteld op 29 juni 2021.

5.3 de gemeentearchivaris³⁴

- onderschrijft de opvatting dat particuliere archieven ongeacht hun uiterlijke vorm voor een belangrijk deel bijdragen aan deze representatieve collectie op gemeentelijk, provinciaal en rijksniveau.
- onderschrijft de doelstellingen zoals verwoord in de Nieuwegeinse 'Erfgoedvisie 2019-2024'.³⁵
- is verantwoordelijk voor de opbouw van de 'Collectie Nieuwegein' die recht doet aan de selectie-, acquisitie- en waarderingsdoelstelling van de gemeente Nieuwegein.
- dient op basis van de door de zorgdrager vastgestelde eisen verwoord in het acquisitieprofiel Nieuwegeinse archieven te selecteren, die uit oogpunt van erfgoedwaarde interessant zijn om te worden behouden.
- verstrekt namens de zorgdrager een verklaring-van-geen-bezwaar als deze overgaat tot verwijdering (overbrenging, vervreemding of vernietiging) van archieven van Nieuwegein.
- waardeert vanuit het cultuurhistorisch perspectief Nieuwegeinse archieven op basis van het ordenings- en waarderingsstelsel, ontwikkeld in de administratieve fase.
- is voor de waardering van Nieuwegeinse archieven aangewezen op de (al bestaande) selectielijsten met waarderingsbeslissingen vanuit het administratieve belang.
- participeert in navolging van het project 'Particuliere archieven op de kaart' (11-02-2016), dat onder andere beoogt een overzicht te verkrijgen van het particuliere aandeel in de *Archiefcollectie Nederland*.³⁶

5.4 de 'bedoeling' is dat ...

- keuzes op een verantwoorde wijze worden gemaakt waardoor willekeurige, niet-beargumenteerde acquisitie wordt vermeden.
- een evenwichtige unieke collectie wordt opgebouwd die de ontwikkelingen in Nieuwegein, van welke aard dan ook, goed representeren.
- *passieve* acquisitie efficiënt en adequaat wordt behandeld.
- *actieve* acquisitie mogelijk is opdat belangwekkend (digitaal) particulier archief in een vroegtijdig wordt veiliggesteld in samenwerking met de archiefvormer.
- een besluit archief op te nemen snel door de gemandateerde gemeentearchivaris kan worden genomen.
- in- en externe fondsen worden aangesproken voor aankoop en bewerking van archieven en collecties.
- heldere afspraken kunnen worden gemaakt over de besteding van het beschikbare acquisitiebudget.
- de acquisitie wordt afgestemd op de beschikbare middelen voor de conservering, ontsluiting en beschikbaarstelling van verworven archieven en collecties.
- het mogelijk is de inzet van middelen (geld, personeel en tijd) voor het depotbeheer en noodzakelijke bewerking adequaat in te plannen.

³⁴ Zie o.a. Juergens, Bongenaar, Windhorst, 'Gewaardeerd verleden', p. 33.

³⁵ "Verbinden met verhalen" Erfgoedvisie Nieuwegein 2019-2024 (Nieuwegein, 12 februari 2019-055), p. 11, 12, 29.

³⁶ Uitgevoerd door het *Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis*, het *Utrechts Archief*, het *Katholiek Documentatie Centrum*, het *RKD Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis* en het *Nationaal Archief*. Het project wordt uitgevoerd met subsidie van het Project *Archief2020* dat samenwerking in de archiefsector en alle lagen van het openbaar bestuur beoogt. Zie o.a. R. Keijser, Fr. de Jong, 'Nieuwe stappen in de richting van Archiefcollectie Nederland', in: *Boekman* 110 (2017), p. 41-43; R. Keijser, 'Project Particuliere Archieven op de Kaart een tussenstand', in: *Archievenblad* 121 (2017) 4, p. 21-23.

- een goede balans ontstaat tussen gemeentelijke archieven en particuliere archieven en collecties ontstaat.
- een goede afstemming ontstaat met andere erfgoedinstellingen.
- selectie voor *dequisitie* mogelijk wordt gemaakt.³⁷

³⁷ De gecontroleerde afvloeiing van archieven en documenten door een archiefinstelling aan oorspronkelijke eigenaren of aan een andere instelling, wordt soms aangeduid met de term *dequisitie*. Deze term komt niet voor in: A.J.M. den Teuling, *Archief terminologie voor Nederland en Vlaanderen*, waarin wel de term 'vervreemding' wordt opgevoerd. De term 'dequisitie' is onttrokken aan: S.J.M. Dorré, 'Planmatige acquisitie in Limburg 2009-2014. Een onderzoek naar de werkelijkheid, wenselijkheid en mogelijkheden van modern acquisitiebeleid' (Universiteit Amsterdam, 18 maart 2015), p. 11, *nt* 30.

6. ACQUISITIEPROFIEL NIEUWEGEIN

geografische afbakening

- Het aanbieden van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke uiterlijke vorm³⁸ dan ook, wordt eerst en vooral afgebakend door de bestaande gemeentegrens van Nieuwegein.
- Het aanbieden van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke vorm dan ook en opgemaakt *buiten* het huidige grondgebied van de gemeente Nieuwegein *kan* voor de 'Collectie Nieuwegein' van belang zijn, voor zover het materiaal is gerelateerd aan de bestuurlijke werkingssfeer van de huidige gemeente Nieuwegein of die van zijn rechtsvoorgangers Jutphaas en Vreeswijk.³⁹
- Het aanbieden van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke vorm dan ook en opgemaakt *buiten* het grondgebied van de gemeente Nieuwegein wordt door de gemeentearchivaris van Nieuwegein gewogen als het deel uitmaakt van een groter geheel waarbij het merendeel de gemeente Nieuwegein en/of haar rechtsvoorgangers betreft, of als er een bijzondere cultuurhistorische relatie kan worden gelegd met de gemeente Nieuwegein.

representatie

- Particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke uiterlijke vorm dan ook, dienen kenmerkend te zijn in het kader van de politieke, economische, culturele, sociale, maatschappelijke of topografische ontwikkeling van de gemeente Nieuwegein.
- Er wordt gestreefd naar verwerving van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke uiterlijke vorm dan ook, waarin de gemeente Nieuwegein landelijk gezien uitzonderlijk, uniek en innovatief is gebleken op zoveel mogelijk terreinen.

toegevoegde waarde

- Particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke uiterlijke vorm ook, komen vanwege hun context en hun onvervangbare historische, culturele, symbolische, unieke en/of emotionele waarde én als aanvulling op de reeds in de 'Collectie Nieuwegein' opgenomen (gemeentelijke) archieven, in aanmerking voor verwerving, waarbij dublures worden vermeden, tenzij de materiële staat daartoe aanleiding geeft.

³⁸ Het betreft evenwel alleen tweedimensionale documenten, zoals papier, perkament, foto's, en digitale documenten. Hieronder wordt begrepen uniek historisch beeld- en geluidmateriaal afkomstig uit bijzonder journalistiek-documentaire fotocollecties, waarin belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen werden gedocumenteerd en zo een aanvulling vormen op de reeds aanwezige archief- en fotocollectie van de gemeente Nieuwegein. Bij driedimensionale objecten als schilderijen, maquettes, parafernalia en museale voorwerpen wordt de aanbieder verwezen naar een van de lokale musea beheerd door de plaatselijke erfgoedinstellingen, tenzij een object onlosmakelijk onderdeel verbonden is met archieven. Aanbieders van unieke verzamelingen boeken en tijdschriften kunnen worden doorverwezen naar *De Tweede Verdieping* (bibliotheek).

³⁹ Onder bestuurlijke werkingssfeer wordt verstaan: gebieden, rechtspersonen of organen ten aanzien waarvan de gemeente Nieuwegein zodanige bevoegdheden van regelingen en bestuur heeft overgedragen gekregen, dat in naam van de betreffende gebieden, rechtspersonen of organen besluiten kunnen worden genomen en/of belangen kunnen worden behartigd.

materiële staat

- In principe komen alleen originele particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen voor acquisitie in aanmerking, tenzij slechts kopieën of afschriften beschikbaar zijn en/of verwerving van authentieke stukken niet (meer) mogelijk blijkt te zijn.
- De slechte materiële staat waarin particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in welke uiterlijke vorm zij zich bevinden, kan een beletsel vormen om tot opnemingsovereenkomsten te gaan.
- Voorlopig worden enkel archieven in niet-digitale vorm geacquireerd. Voor het opnemen van archief op digitale dragers zal samen met HUA beleid worden ontwikkeld.

archiefbewaarplaats

- De archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein dient voldoende ruimte beschikbaar te hebben om particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen op te nemen. Een tekort aan beschikbare ruimte in de archiefbewaarplaats kan reden zijn om niet tot acquisitieovereenkomsten te gaan.
- De beheerder van de archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein sluit een overeenkomst met betrekking tot bruikleen/opneming in beheer of - bij voorkeur - schenking met de aanbiedende partij.

openbaarheid

- De archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein is een openbare archiefbewaarplaats waar in principe alle aanwezige archieven - dus ook van oorsprong particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen - ter beschikking worden gesteld aan onderzoekers van het Nieuwegeins verleden.
- Vanwege de bescherming van de *privacy* van nog levende personen (met een maximum van 80 jaar na geboorte) of het staatsbelang kan het wenselijk zijn bepaalde archiefstukken uit overgedragen particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen slechts beperkt openbaar te stellen.
- De archiefbeheerder van de archiefbewaarplaats adviseert de aanbieder daarover.
- Inzage van deze stukken voor een wetenschappelijk onderzoek dient wel tot de mogelijkheden te behoren. Afspraken hierover zullen schriftelijk worden vastgelegd.
- Een te beperkte openbaarheid van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen kan reden zijn niet tot verwervingovereenkomsten te gaan.
- Acquisitie van met name beeldmateriaal gaat vergezeld van formele overdracht door de aanbieder van portret- en auteursrechten in verband met het belang vooraf te regelen van hetgeen wel of niet kan worden gepubliceerd op onder andere het internet.

afweging

- Alvorens acquisitie van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen te overwegen, dienen de herkomst en het juridisch eigenaarschap te worden vastgesteld.
- Alvorens acquisitie van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen te overwegen, dient de volledigheid en/of het gebrek aan samenhang te worden vastgesteld.
- Alvorens acquisitie van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen te overwegen, dienen zij in goede, geordende en toegankelijke staat te zijn gebracht voorafgaand aan formele overdracht en opnemingsovereenkomsten in de 'Collectie Nieuwegein'.

schenking

- Ten behoeve van de opbouw van de 'Collectie Nieuwegein' wordt gestreefd naar schenking door aanbieders van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen.

- Indien vooralsnog schenking niet mogelijk blijkt, wordt gestreefd naar schenking op termijn, zodat particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen eigendom worden van de gemeente Nieuwegein. Dit vereenvoudigt het beheer van de 'Collectie Nieuwegein'.

financiering

- Acquisitie van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen vindt kosteloos plaats.
- De aanbieder levert zelf een inspanning om zijn particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen. Daarvoor dienen zich drie mogelijkheden aan:
 - De aanbieder financiert de begeleiding door de beheerder van de archiefbewaarplaats van de werkzaamheden verband houdend met het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen van zijn particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen.
 - De aanbieder financiert de werkzaamheden, verband houdend met het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen, die worden uitgevoerd door de beheerder van de archiefbewaarplaats.
 - De aanbieder doet een beroep op externe particuliere (bv. dmv *crowdfunding*) of op gemeentelijke financiële bronnen op basis van een nog te ontwikkelen cultuurbeleidsplan (voorzien in 2022) ten bate van de werkzaamheden verband houdend met het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen van particuliere archieven, verzamelingen en collectieonderdelen.

BIJLAGE I

OVERZICHT PARTICULIERE ARCHIEVEN SAMENGESTELD UIT DE 'COLLECTIE NIEUWEGEIN'

leeswijzer

gemarkeerde toegangsnummers rechtstiel

rood in beheer voor niet-gemeentelijke archiefvormers hoofdzakelijk aanwezig in de rijksarchiefbewaarplaats.

blauw formele overbrenging na jaar 2021.

HUA NR TOEGANG	TITEL+ ARCHIEFVORMER	DATERING	DATERING 1 ^{STE} TOEGANG	INVNRS	M ¹
1634	Nederlands Hervormde gemeente Vreeswijk	1620-1973	1974, 2008	200	04,12
1635	NV Stoomsteenfabriek De Lek	1910-1984	1987	253	07,00
1646	Vrijwillige Brandweer Vreeswijk	1929-1980	1989	7	00,03
1642	Zwem- en Badinrichting De Lek Vreeswijk	1931-1941	1989	7	00,06
1635-1	Stoomsteenfabriek De Lek aanvulling	1931-1941	1989	1	00,01
1637	TBC-commissie Vreeswijk	1933-1955	1989	2	00,10
1645	Zangvereniging ASAF Vreeswijk	1934-1969	1989	27	00,46
1639	Districtsraad consumentencrediet Vreeswijk	1946-1947	1989	1	00,10
1638	Prijzencommissie Vreeswijk	1946-1953	1989	3	00,10
1624	Vrijwillige Brandweer Jutphaas	1952-1974	1989	7	00,08
1623	Stichting Neutrale kleuterschool Jutphaas	1953-1975	1989	21	00,24
1643	Stichting Vreeswijk Zwemt	1961-1967	1989	6	00,24
1625	Sportstichting Jutphaas	1967-1975	1989	7	00,08
1641	Schoolmelkcomité Vreeswijk	1984-1965	1989	4	00,04
					12,66
443	Rooms-katholieke parochie Vreeswijk	1802-1987	1991	153	02,99
442	Rooms-katholieke parochie Jutphaas	1734-1983	1992	260	07,00
1612	Jan de Kock en IJsbrand Janszn. de Kock te Jutphaas	1739-1809	1992	64	01,00
265	Gereformeerde kerk Vreeswijk	1887-1980	1992	161	02,33
1649	Nederlandse Christen Vrouwen Bond (NCVB), afdeling Vreeswijk (Nieuwegein-Zuid)	1946-1996	1998	22	00,23
1663	Stichting samenwerkingsschool Nieuwegein en de Regenboogschool	1978-1995	1998	06	01,23
1666	Anti Fascisme Komitee AFKIN	1984-1989	1998	07	00,12
					14,90
1622	R-K Kiesvereniging Jutphaas en Katholieke Katholieke volkspartij afdeling Nieuwegein	1912-1983	2006	3	00,12
1618	Stichting Nederlandse-hervormde school/gemeente Jutphaas	1921-1934	2006	1	00,14
1619	Oranjevereniging Jutphaas	1963-1972	2006	1	00,40
1650	Unie van Vrijwilligers afdeling Nieuwegein	1966-2006	2008	180	03,50
1346	Vereniging afdeling Utrecht van de VNG	1919-2009	2009	903	20,12
1675	Judobond Nederland	1939-2009	2010	211	04,12
1636	Hengelaarsvereniging De Vaart Vreeswijk	1946-1948	2011	3	00,12
1667	Keten met Kunst	2000-2005	2011	39	00,24
					28,76
1670-1	losse aanwinsten/fragmentarchieven	1938-1963	2013	5	01,00
1613-1	Prins Hendrikschool voor schipperskinderen	1914-1992	2015	174	01,87
1827	Vereniging afdeling Utrecht van de VNG	2010-2014	2015	138	03,10
1613-2	Vereniging voor Protestants-Christelijk Onderwijs Sealthiël	1877-1990	2016	87	01,20
1613-3	Vereniging voor Christelijk Voorbereidend Lager Onderwijs Jhr. J.C. Mollerus	1947-1976	2016	34	00,50
1695	Unie Van Vrijwilligers, afdeling Nieuwegein	2007-2017	2018	91	01,10
1680	Stichting Wielerronde Nieuwegein	1976-1999	2019	29	00,50
1941	Rooms-katholieke Tabor-parochie	1975-2010	2020	246	04,36
1616	Scheepswerf en machinefabriek Van Zutphen	1926-1972	--	--	00,30
649	Nederlandse hervormde gemeente Jutphaas aanvulling	1926-1989	--	197	03,94
1617	Anti-Revolutionaire kiesvereniging Jutphaas	1929-1980	--	17	00,35
1662	Kiesvereniging Nieuwegein Nu	1971-1980	--	37	00,24
1664	Sportcomplex Merwestein Nieuwegein	1981-1994	--	--	00,45
1665	Theater De Kom	1982-1989	--	--	00,45
-----	Collectie Wi-Fi	2019-2020	2021	52	02,00
-----	Nederlandse Vereniging voor Huisvrouwen afdeling Nieuwegein	1992-2019	2021	86	01,50
					22,86
<i>totalen</i>				3.777	79,18
totaal aantal: 45					

BIJLAGE II
CATEGORIAAL OVERZICHT PARTICULIERE ARCHIEVEN UIT DE 'COLLECTIE NIEUWEGEIN'

leeswijzer:

Onderstaand overzicht is samengesteld op basis van het totaaloverzicht particuliere archieven Nieuwegein, ongeacht de rechtstitel (zie: bijlage 1). De toegangsnummers werden toegewezen door HUA (zie bijvoorbeeld:

ONDERWERP (GERELATEERD)	AANTAL ARCHIEVEN	TOEGANGSNUMMERS	M ¹
sport:	7	1625, 1636, 1642, 1643, 1664, 1675, 1680	5,57
onderwijs:	6	1613-1, 1613-2, 1613-3, 1618, 1623, 1663	5,18
religie:	6	265, 442, 443, 649, 1634, 1941	24,74
sociale instellingen:	5	1619, 1649, 1650, 1695, NVHN	6,73
politiek:	4	1617, 1622, 1662, 1666	0,83
cultuur/kunst/zang:	3	1645, 1665, 1667	1,15
bedrijven:	3	1616, 1635, 1635-1	7,31
economie:	2	1638, 1639	0,20
regionaal	2	1346, 1827	23,22
volksgezondheid:	2	1637, 1641	0,14
veiligheid:	2	1624, 1646	0,11
techniek	1	Wi-Fi	2,00
personen:	1	1612	1,00
losse aanwinsten	1	1670-1	1,00
<i>totaal</i>	45		79,18

BIJLAGE III

FUNCTIEAANDUIDING BEHEERDERS GEMEENTELIJKE ARCHIEFBEWaarPLAATS NIEUWEGEIN 1971-2021

1971-1985	<i>streekarchivaris</i> ⁴⁰
1986-1997	<i>gemeentesecretaris</i> ⁴¹
1997-2001	<i>gemeentearchivaris</i> ⁴²
2001-2010	<i>gemeentesecretaris</i> ⁴³
2011-heden	<i>gemeentearchivaris</i> ⁴⁴

⁴⁰ Bij het ontstaan van de gemeente Nieuwegein waren de semi-statische en statische archieven van de gemeenten Jutphaas en Vreeswijk geborgen in de kelders van de raadhuisen van de voormalige gemeenten. Bij besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 19 juni 1974 werd het plan voor een archiefbewaarplaats in het nieuw te bouwen *Stadskantoor* goedgekeurd. Het beheer van de statische archieven van de voormalige gemeenten was in handen van het *Streekarchivariaat Zuid-West Utrecht*, waarbij de jonge gemeente Nieuwegein per 1 juli 1971 werd aangesloten. In 1985 besloot de gemeenteraad tot opheffing van de regeling per 1 januari 1986. voorlopig werd er geen nieuwe gemeentearchivaris benoemd.

⁴¹ Met de ingebruikname (27-09-1976) van het nieuwe gemeentehuis aan de Raadstede werd ook een moderne gemeentelijke archiefbewaarplaats van Nieuwegein, officieel in gebruik genomen; deze werd beheerd door de streekarchivaris van de gemeenschappelijke regeling *Streekarchivariaat Zuid-West-Utrecht* (zetel: gemeente IJsselstein, 1961-1986), waaraan alleen de gemeente Vreeswijk vanaf 1961 had deelgenomen en tot eind 1986 door haar rechtsopvolger Nieuwegein. Vanaf 1 januari 1987 was de gemeentesecretaris van Nieuwegein beheerder van de gemeentelijke archiefbewaarplaats in de zin van artikel 24 van de Archiefwet 1962 (inwerking getreden op 1 mei 1968), nadien ook op basis van de Archiefwet (1995), artikel 32, lid 1.

⁴² De eerste gemeentearchivaris van Nieuwegein was in functie van 16-06-1997 tot 1-02-2001; op 31 juli 2000 vond de verhuizing plaats naar het tijdelijk gemeentehuis aan de Martinbaan. De overgedragen archieven werden tijdelijk ondergebracht in *Het Utrechts Archief* dat formeel als archiefbewaarplaats werd aangewezen.

⁴³ Als beheerder van de tijdelijke gemeentelijke archiefbewaarplaats van Nieuwegein was *Het Utrechts Archief* aangewezen. In verband met de renovatie van *Het Utrechts Archief* werden de archieven van Nieuwegein van 1 juli 2007 tot 10/11 januari 2011 beheerd in de tijdelijk aangewezen archiefbewaarplaats van IJsselstein. Pas op 20 september ging het pand aan de A. Numankade weer open voor bezoekers.

⁴⁴ Op 1 januari 2011 trad de DVO, gesloten op 22 november 2010, met de gemeenschappelijke regeling 'Het Utrechts Archief' in werking waardoor *HUA* werd aangewezen als definitieve archiefbewaarplaats van de gemeente Nieuwegein.

LITERATUUR

- S.J.M. Dorré, 'Planmatige acquisitie in Limburg 2009-2014. Een onderzoek naar de werkelijkheid, wenselijkheid en mogelijkheden van modern acquisitiebeleid' (Universiteit van Amsterdam, 2015).
- V. Driessen, ''Verbinden met verhalen' Erfgoedvisie Nieuwegein 2019-2024' (Nieuwegein, 12 februari 2019).
- A.L.M. van Heijst, R.B. Kaptein, A. J. Versteeg, 'Rapport Methodiek Risicoanalyse' (VHIC BV; 1.5, [Rijswijk], 31-12-2014).
- K.J.P.F.M. Juergens, A.C.V.M. Bongenaar, M.C. Windhorst, 'Gewaardeerd Verleden, Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven' (Rapport van de Commissie Waardering en Selectie van het Nationaal Archief, september 2007).
- R. Keijser, 'De acquisitie van particuliere archieven in 2011-2012 en aanbevelingen voor de beleidsperiode 2013-2016' (HUA, 2010).
- R. Keijser, 'Project Particuliere Archieven op de Kaart een tussenstand', in: *Archievenblad* 121 (2017) 4, p. 21-23.
- R. Keijser, Fr. de Jong, 'Nieuwe stappen in de richting van Archiefcollectie Nederland', in: *Boekman* 110 (2017), p. 41-43.
- R. Knoop, M. Stikker, M. de Niet, 'De droom van bewaren: archiveren en erfgoed. Relativering, ongemak en vooruitblik', in: *Boekman. Trends in kunst en cultuur* 29 (2017) nr 110, p. 54-57.
- Nationaal Archief, 'Profiel en beleid met betrekking tot de verwerving van particuliere archieven' (www.nationaalarchief.nl geraadpleegd op 1 oktober 2020).
- Raad voor Cultuur, 'Het tekort van het teveel, over de rijksverantwoordelijkheid voor cultureel erfgoed. Advies Erfgoedselectiebeleid' (2 dln; september 2005).
- R. te Slaa, H.A. Hokke, 'Rapport prospectieve trendanalyse VNG 2010-2020' ([Den Haag], juli 2014); idem, 'Handreiking Lokale Trendanalyse' (versie 1.0; [Den Haag], juli 2014).
- M.J.W. van Twist, N.M.H. Chin-A-Fat, D. Bressers, 'Bewaren hoe het was, volgens de principes van hoe het wordt. Systeemanalyse in verband met de selectielijst van gemeentelijke archiefbescheiden' ([Den Haag], 2014).

LINKS

- <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/archiefzorg-0/digitale-archivering/>
- <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/verwerving-0/verwervingsbeleid/>
- <https://www.archiefeemland.nl/diensten/archief-overdragen>
- https://www.boekman.nl/wp-content/uploads/attachments/110_achtergrondnotitie_knaw-boekmandebat_het_culturele_geheugen_van_nl_def.pdf
- https://www.putten.nl/gemeentearchief/Gemeentearchief/Archiefbeheer/Acquisitieprofiel_voor_het_gemeentearchief_Putten
- <https://www.razu.nl/>
- <https://www.rhcvechtenvenen.nl/>
- <https://rhcrijnstreek.nl/>
- <https://hetutrechtsarchief.nl/onderzoek/collecties>
- https://www.reinwardt.ahk.nl/media/rwa/docs/Lectoraat/De_droom_van_bewaren_BM110.pdf
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/erfgoed/vraag-en-antwoord/wat-is-cultureel-erfgoed>
- <https://www.vhic.nl/de-hotspotmonitor-in-2018/>